

STRATEGIA PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

—

czyli o tym, jak miasto z mieszkańcami
współpracować powinno

Spis treści

Wstęp	3
Opis dotychczasowych doświadczeń i wypracowanych form partycypacji w Przemysłu oraz zidentyfikowane bariery w prowadzeniu działań partycypacyjnych w Mieście	4
Diagnoza sytuacji, zawierająca m.in. wyniki badań opinii publicznej	10
Dotychczasowa aktywność społeczna/obywatelska	10
Znajomość form partycypacji.....	11
Źródła informacji i preferowane formy komunikacji w tematach partycypacji	11
Ocena dotychczasowych działań miasta	13
Przyczyny bierności	13
Tematy budzące zainteresowanie	14
Warunki uczestnictwa w działaniach partycypacyjnych	15
Preferencje mieszkańców w podziale na grupy wiekowe odnośnie do warunków uczestnictwa w działaniach partycypacyjnych	16
Preferowane formy/techniki partycypacji.....	17
Opis dotychczasowych doświadczeń i form partycypacyjnych – perspektywa badań jakościowych.....	17
Bariery w zakresie działań partycypacyjnych w opinii sektora publicznego i społecznego.....	18
Kierunki i potencjały do działań – rekomendacje przedstawicieli strony społecznej i administracji samorządowej	20
Analiza SWOT.....	23
Analiza możliwości aktywizacji mieszkańców na podstawie obowiązującego prawa lokalnego.....	27
Cele strategiczne i kierunki działań	28
Cel strategiczny I: Aktywna i zaangażowana społeczność Przemysła	29
Cel strategiczny II: Otwarte i uczące się Miasto	32
Cel strategiczny III: Partycypacyjne wypracowywanie i realizacja usług oraz projektów miejskich	34
Sposoby monitorowania celów	37

Wstęp

Proces opracowywania Strategii Partycypacji Społecznej rozpoczął się w marcu 2023 r. Miał on na celu stworzenie ram dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego miasta Przemysław w oparciu o skuteczne metody i adekwatne formy komunikacji. Wdrażanie Strategii ma przyczynić się do podniesienia świadomości mieszkańców Miasta na temat współdecydowania o jego rozwoju oraz podniesienia kompetencji pracowników Urzędu Miejskiego w zakresie partycypacji.

Za koordynację prac nad Strategią odpowiedzialny był zespół Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska, M. Widuch. W procesie strategicznym wykorzystano komplementarne metody analityczne, eksperckie i partycypacyjne.

Opracowanie pilotażowej wersji Strategii poprzedzone zostało analizą danych zastanych odnoszących się do dotychczasowych doświadczeń i wypracowanych form partycypacji w Przemysław oraz identyfikacji barier w prowadzeniu działań partycypacyjnych. Kwerenda ta została uzupełniona badaniami opinii mieszkańców w oparciu o kwestionariusz ankiety oraz dwoma wywiadami grupowymi (tzw. fokusami) z przedstawicielami sektora społecznego, prywatnego i publicznego. Na podstawie zebranego materiału badawczego zaproponowano scenariusze/ścieżki możliwego podejścia do partycypacji, które zostały poddane dyskusji i ocenie w trakcie warsztatu konsultacyjnego z przedstawicielami różnych środowisk oraz członkami zespołu ds. partycypacji.

Na bazie zebranych wniosków i rekomendacji oraz preferencji wyrażonych przez mieszkańców wypracowano siatkę celów i kierunków działań możliwych do realizacji w najbliższych latach – ostateczny ich kształt zostanie zredagowany po zakończeniu pilotażu w listopadzie 2023 r.

Opracowanie Strategii Partycypacji Społecznej jest częścią projektu „Razem zmieniamy Przemysław” współfinansowanego z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz budżetu państwa.

Opis dotychczasowych doświadczeń i wypracowanych form partycypacji w Przemysław oraz zidentyfikowane bariery w prowadzeniu działań partycypacyjnych w Mieście

Konsultacje społeczne

Miasto Przemysław wprowadziło zasady określające szczegółowy sposób konsultacji z Radą Działalności Pożytku Publicznego, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Zasady te przyjęła Rada Miejska w Przemysław wypełniając ustawowy obowiązek poprzez *Uchwałę Nr 186/2010 Rady Miejskiej w Przemysław z dnia 23 września 2010 roku w sprawie szczegółowego sposobu konsultacji z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji*. Umożliwiło to konsultowanie projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności organizacji pozarządowych, nakreśliło zasady ich uczestnictwa w podejmowaniu ważnych decyzji i wprowadzania prawa miejscowego, co otworzyło pole do współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Zgodnie z uchwałą przedmiot konsultacji stanowią **projekty aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz projekty rocznych lub wieloletnich programów współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi**. Konsultacje mogą być przeprowadzone jako spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych lub poprzez wyrażanie pisemnej opinii i składanie uwag do projektów na formularzu z uchwały.¹ Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że narzędzie to nie jest właściwie wykorzystywane. Gremia wymienione powyżej nie są proszone o opiniowanie projektów uchwał mających status aktów prawa miejscowego, nawet jeżeli obejmują tematy wpisujące się w obszar działalności organizacji pozarządowych, które są aktywne na obszarze Miasta Przemysław.

Przemysław nie posiada odrębnej uchwały ani regulacji prawnej dotyczącej wytycznych czy też zasad przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami. Niemniej jednak są oni informowani poprzez ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej, stronie www Miasta czy w mediach społecznościowych oraz zapraszani do udziału w konsultacjach społecznych, na przykład dla projektów różnych dokumentów

¹ <https://przemysl.pl/15137/konsultacje-aktow-prawa-miejscowego.html>

strategicznych wdrażanych w Mieście, gdzie mogą składać swoje uwagi i wyrażać opinie na ich temat. Dodatkowo brakuje regulacji w zakresie konsultacji społecznych na poziomie Miasta odnoszących się do uchwał Rady Miasta niemających charakteru aktów prawa miejscowego lub innych aktywności podejmowanych przez Miasto (np. konkretnych projektów inwestycyjnych). Dotychczasowe uchwały nie angażują mieszkańców jako osób fizycznych, a jedynie jako członków wspomnianych podmiotów. Decyzje o konsultacjach są każdorazowo decyzjami władarzy Miasta, nie ma wdrożonej ścieżki obligującej miasto do określonego postępowania w konkretnych sprawach.

Budżet Obywatelski

Najwyższą z form partycypacji stanowi współdecydowanie, wdrażane w wielu gminach i miastach w Polsce za pomocą narzędzia jakim jest Budżet Obywatelski. Pozwala on uczestniczyć we wspólnym podejmowaniu decyzji przez mieszkańców danej jednostki oraz rozporządzaniu częścią środków z budżetu miasta/gminy. W Przemysławu zainicjowany został w 2013 roku (pierwsza edycja skierowana na rok kolejny, czyli 2014), a więc funkcjonuje już blisko 10 lat, przez co zapisał się już na stałe w pamięci mieszkańców i stanowi ważną część tożsamości społeczności lokalnej. Przemysławianie zgłaszają autorskie propozycje zadań, które mogą polepszyć jakość życia w Mieście, a następnie za pomocą głosowania decydują, które z projektów zostaną zrealizowane. Pierwszą inwestycją wprowadzoną w jego ramach była modernizacja boiska szkolnego przy Szkole Podstawowej Nr 6. W pierwszym roku funkcjonowania BO kwota przeznaczona na realizację zadań wynosiła 1 mln zł, a w kolejnych latach wysokość budżetu wynosiła między 1-2 mln zł, czyli co najmniej 0,5% wydatków miasta. Na rok 2023 pula środków przeznaczonych na Budżet Obywatelski Miasta Przemysławu wynosiła 2 260 000 zł i była to najwyższa dotychczas kwota w tym mieście. Od edycji 2020 propozycje zadań można zgłaszać w trzech kategoriach i na każdą z kategorii przeznacza się inną pulę środków:

- I Kategoria – budowa i modernizacja infrastruktury miejskiej (nie więcej niż 43 % kwoty przeznaczonej na BO),
- II Kategoria – budowa i modernizacja infrastruktury osiedlowej (maks. 54% BO),
- III Kategoria – działania o charakterze prospołecznym, kulturalnym, oświatowym lub sportowym (maks. 3% BO).

Każdy z mieszkańców może oddać maksymalnie 3 głosy – po jednym głosem na projekt z każdej kategorii, w formie elektronicznej lub papierowej. Średnia frekwencja w głosowaniu na projekty BO wynosiła na przestrzeni lat średnio 15-18%. Natomiast analizując cztery ostatnie edycje, w których głosy oddawane są na trzy różne kategorie, obserwowany jest wzrost liczby głosów we wszystkich kategoriach. Najwięcej głosów w kategorii I oddano w BO 2022 (11631), a w kolejnych dwóch kategoriach w edycji 2023 (II – 6265

i III – 6150). Projekty realizowane w ramach budżetów obywatelskich dotyczą m.in.: budowy i modernizacji miejsc rekreacyjnych i do uprawiania sportu, placów zabaw dla dzieci, budowy i naprawy dróg, chodników i oświetlenia w mieście, działalności kulturalnej, poprawy bezpieczeństwa (monitoring).

Budżet Obywatelski w Mieście posiada własne regulacje prawne. Obecnie obowiązuje *Uchwała Nr 65/2021 Rady Miejskiej w Przemysław z dnia 17.05.2021 roku w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Przemysław (z późn. zm.)*, która opisuje sposób przeprowadzania i funkcjonowania BO w Przemysław.

Inicjatywa lokalna²

W Przemysław możliwe jest także składanie przez mieszkańców wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej (*Uchwała nr 236/2013 Rady Miejskiej w Przemysław w sprawie określenia trybu i szczegółowych kryteriów oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej*). Dodatkowo, zgodnie z *Zarządzeniem Nr 379/2014 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 15 września 2014 r. w sprawie powołania składu i określenia Regulaminu prac Zespołu ds. inicjatywy lokalnej oraz określenia szczegółowego trybu rozpatrywania i realizowania wniosków o realizację inicjatywy lokalnej*, powołany został zespół zajmujący się tym narzędziem. Miasto przygotowało także materiały promocyjne – Przewodnik po inicjatywie lokalnej w Przemysław - oraz ulotkę informacyjną, które w szczegółowy sposób wyjaśniają zasady przystąpienia do wnioskowania o realizację zadań – mieszkańcy realizują projekt, a Miasto może przekazać np. potrzebny sprzęt.

Inicjatywa uchwałodawcza

Miasto przewiduje możliwość składania inicjatywy uchwałodawczej, której zasady zostały zapisane w *Uchwale Nr 14/2018 Rady Miejskiej w Przemysław z dnia 4 grudnia 2018 r. w sprawie wykonywania obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej*. Z obywatelską inicjatywą uchwałodawczą może wystąpić grupa mieszkańców złożona z co najmniej 300 osób. Komitet zajmujący się przygotowaniem projektu uchwały, jego kampanią promocyjną i organizacją zbierania podpisów pod projektem uchwały może utworzyć grupa, która składa się z co najmniej 15 mieszkańców. Jest to istotne narzędzie pozwalające na kształtowanie prawa lokalnego w sposób pozwalający na zaspokojenie potrzeb różnych grup społecznych – np. rodziców, przedsiębiorców.

Referendum lokalne

Zgodnie z *Uchwałą Nr 18/2009 Rady Miejskiej w Przemysław z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie referendum lokalnego*, mieszkańcy mieli możliwość wyrażenia swojego zdania na temat drzew i nowej architektury

² <https://przemysl.pl/26503/inicjatywa-lokalna.html>

na przemyskim Rynku³. Referendum odbyło się w 26 kwietnia 2009 roku i składało się z serii 5 pytań, na które można było odpowiedzieć „Za” lub „Przeciw” danej zmianie. Z uwagi na zbyt niską frekwencję mieszkańców – 19,47% tj. poniżej ustalonego progu 30% uprawnionych do głosowania, Miejska Komisja ds. Referendum uznała wyniki referendum za nieważne⁴. Po blisko 14 latach wyniki referendum stały się przedmiotem obecnej dyskusji publicznej i medialnej w Przemysław – w związku z realizacją kontestowanego projektu przebudowy rynku. Przez część opinii publicznej fakt realizacji projektu wbrew głosom mieszkańców był dowodem na to, że władze Miasta nie liczą się z ich postulatami i nadwyrężył zaufanie strony społecznej.

Rady i zespoły funkcjonujące w Przemysław, w skład których wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych

Kolejną formą partycypacji, która wpisała się w przemyski krajobraz aktywności społecznej, są ciała doradcze. Ich działalność w Przemysław ma prowadzić do pobudzenia inicjatyw oddolnych opartych na dialogu i współpracy. Każdy z tych zespołów ma na celu głównie dążenie do spełnienia potrzeb i rozwiązania problemów każdej z grup społecznych (wolontariuszy, seniorów, młodzieży, sportowców). Są to⁵:

- 1) **Młodzieżowa Rada Miasta** – Uchwała Nr 54/2011 Rady Miejskiej w Przemysław z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie powołania Młodzieżowej Rady Miasta Przemysław. Młodzieżowa Rada Miasta Przemysław ma na celu umożliwianie aktywnego udziału młodzieży w życiu społecznym, wsparcie inicjatyw oraz proponowanie działań służących rozwojowi Miasta.
- 2) **Przemyska Rada Seniorów II kadencji** – Zarządzenie Nr 158/2019 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 29 kwietnia 2019 r. w sprawie powołania składu osobowego Przemyskiej Rady Seniorów II kadencji. Rada Seniorów Miasta Przemysław skupia się na opiniowaniu i konsultowaniu spraw dotyczących sytuacji seniorów, a także aktów prawa miejscowego, czy inicjowaniu działań dla seniorów, wspieraniu ich aktywności i umacnianiu międzypokoleniowych więzi społecznych. Rada włącza się również w realizację inicjatyw we współpracy z innymi instytucjami.
- 3) **Przemyska Rada Kobiet** – Zarządzenie Nr 477/2020 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie powołania Przemyskiej Rady Kobiet oraz ustalenia zasad naboru i jej działania.

³ <https://bip.przemysl.pl/10531/informacja-o-referendum-lokalnym.html>

⁴ <https://przemysl.pl/10785/wyniki-referendum-gminnego-w-sprawie-drzew-i-nowej-architektury-na-przemyskim-rynku.html>

⁵ Dokumenty przekazane przez Urząd Miasta Przemysław

Zarządzenie Nr 46/2021 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie powołania imiennego składu Przemysławskiej Rady Kobiet ze zm.

- 4) **Rada Sportu** – Zarządzenie Nr 366/2015 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 16 września 2015 r. w sprawie powołania Rady Sportu, ustalenia jej składu oraz regulaminu działania ze zm.
- 5) **Przemysław Rada Działalności Pożytku Publicznego IV kadencji** – Zarządzenie Nr 494/2019 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie powołania Przemysławskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego IV kadencji
- 6) **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** – Zarządzenie Nr 82/2019 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 7 marca 2019 r. w sprawie powołania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przemysław z późn. zm.
- 7) **Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych** – Zarządzenie Nr 315/2019 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 20 sierpnia 2019 r. w sprawie powołania Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych ze zm.
- 8) **Powiatowa Rada Rynku Pracy w Przemysław** – Zarządzenie Nr 420/2020 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 5 listopada 2020 r. w sprawie powołania Powiatowej Rady Rynku Pracy w Przemysław.
- 9) **Miejski Zespół Zarządzania Kryzysowego** – Zarządzenie Nr 361/2019 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 23 września 2019 r. w sprawie powołania Miejskiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.
- 10) **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** – Zarządzenie Nr 124/2011 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 6 maja 2011 r. w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie z późn. zm.
- 11) **Zespół Realizacyjny „Strategii Sukcesu Miasta Przemysław na lata 2014-2024”** – Zarządzenie Nr 25/2015 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 30 stycznia 2015 r. w sprawie powołania Zespołu Realizacyjnego „Strategii Sukcesu Miasta Przemysław na lata 2014-2024” z późn. zm. (zm. zarządzenie Nr 545/2015 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 31 grudnia 2015 r., zm. Zarządzenie Nr 399/2019 r. z dnia 29 października 2019)
- 12) **Zespół ds. przygotowania projektu do II etapu konkursu organizowanego w ramach programu ROZWÓJ LOKALNY.** – Zarządzenie Nr 250/2020 Prezydenta Miasta Przemysław z dnia 26 czerwca 2020 r. zmieniające Zarządzenie w sprawie powołania Zespołu ds. przygotowania projektu do II etapu konkursu organizowanego w ramach programu ROZWÓJ LOKALNY, współfinansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014 – 2021 oraz określenia jego zadań.

Przeгляд wybranych form współpracy Gminy Miejskiej Przemysł z organizacjami pozarządowymi (wszystkie artykuły podane w poniższej tabeli odnoszą się do ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie):

- Regularne sporządzanie i uchwalanie rocznych programów współpracy (art. 5a ust. 1) oraz opracowywanie sprawozdań z ich realizacji (art. 5a ust. 3).
- Została przyjęta uchwała o sposobie konsultowania projektów aktów prawa miejscowego (art. 5 ust. 5).
- Zlecano realizację zadań publicznych w drodze otwartych konkursów ofert (art. 13).
- Została przyjęta uchwała określająca tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej (art. 19c ust. 1).
- Została przyjęta uchwała określająca tryb powoływania członków oraz organizację i tryb działania Rady Gminnej lub Rady Powiatowej (art. 41g ust. 1).
- Zlecano realizację zadań publicznych w drodze otwartych konkursów ofert (art. 13).
- Zlecano realizację zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert (art. 19a).
- W Urzędzie jest wyznaczona osoba do współpracy z organizacjami pozarządowymi - Pełnomocnik Prezydenta ds. Organizacji Pozarządowych.
- Została powołana Rada Działalności Pożytku Publicznego (art. 41f).
- Obowiązująca strategia rozwoju zawiera zapisy odnoszące się do współpracy z organizacjami pozarządowymi (np. konkretny cel strategiczny, operacyjny, działanie) – Strategia Sukcesu Miasta Przemysła na lata 2014-2024 (Zał. Nr 2-Cel operacyjny 6.3.).

Diagnoza sytuacji, zawierająca m.in. wyniki badań opinii publicznej

Poniższy zapis jest wyciągiem najważniejszych wniosków z *Raportu końcowego z przeprowadzonych badań opinii mieszkańców Miasta Przemysław*. W pierwszej części zaprezentowano wnioski z badań ilościowych, w drugiej z dwóch spotkań fokusowych – realizowanych z przedstawicielami sektora publicznego i społecznego.

Dotychczasowa aktywność społeczna/obywatelska

- Zdecydowana większość mieszkańców biorących udział w ankiecie (70,0%) to osoby deklarujące, że brały udział w ostatnich wyborach samorządowych (Prezydenta Miasta i Radnych Rady Miasta) lub wyborach do Zarządów Osiedli w 2019 roku. Świadczy to o wysokiej aktywności obywatelskiej wśród ankietowanych Przemysławian. Respondenci, którzy nie uczestniczyli w żadnych wyborach w ostatnim czasie stanowili 21,3%. Wśród ankietowanych pojawiły się także osoby, które nie mogły brać udziału w wyborach, np. z uwagi na nieposiadanie wówczas praw wyborczych (8,7%).
- W podziale na płeć większą aktywność obywatelską w wyborach deklarują mężczyźni (73,7%) w porównaniu do kobiet (66,3%). W grupach wiekowych osoby najstarsze – w wieku 60+ (80,5%) oraz 46-59 (82,6%) – głosują najczęściej, z kolei najmłodszy, w wieku poniżej 25 lat, najczęściej nie brały udziału w wyborach (28,6%) lub nie miały wtedy praw wyborczych (46,4%).
- Większość ankietowanych przemysławian i przemysławianek (62%) deklaruje, że zna radnego miejskiego/radną miejską z własnego okręgu lub lokalnego lidera/społecznika, np. przewodniczącego Zarządu Osiedla. Kobiety zdecydowanie częściej przyznają się do znajomości takich osób (65,3%). Najmłodszy mieszkańcy (≤ 25) w większości nie znają radnych lub liderów miejskich (62,5%), z kolei dojrzały dorośli (46-59) wykazują się największą znajomością (71,6%).
- Blisko 3/4 respondentów przyznaje, że formalnie nie należy do żadnej organizacji społecznej lub partii politycznej (73%). Przy czym 16% badanych zadeklarowało, że brak formalnej przynależności nie przeszkadza im w podejmowaniu aktywności społecznych.
- **Najmniejszym zaangażowaniem** w życie społeczne cechują się **najmłodszy mieszkańcy Przemysławia** – poniżej 25. roku życia oraz młodzi dorośli – ponad 62% spośród nich deklaruje, że nie należy do

żadnej organizacji lub partii politycznej, ani nie działa i nie angażuje się społecznie nawet w sposób akcyjny czy nieformalny. Z kolei **prawie połowa z przebadanych seniorów i senierek** przyznała się do **przynależności do jakiejś organizacji społecznej/partii politycznej** lub że działa w grupach nieformalnych np. parafialnych, sąsiedzkich albo bierze udział w protestach/demonstracjach w trakcie których **uwidacznia swoje zaangażowanie społeczne**.

Znajomość form partycypacji

- **Najbardziej znaną** wśród przemysłanek i przemysłań **formą partycypacji jest Budżet Obywatelski** (zgłaszanie projektów, ich promocja i samo głosowanie), który został wybrany przez **ponad połowę respondentów** (52,2%). Co ciekawe, budżet obywatelski był najbardziej znaną formą we wszystkich grupach społecznych poza najmłodszymi mieszkańcami (≤ 25) – 27%. Również **zbieranie podpisów** (składanie petycji, wniosków do władz Miasta) – 32,7% oraz **komentowanie / reagowanie na treści w miejskich mediach społecznościowych** (32,4%) należą do rozpoznawanych przez ankietowanych mieszkańców rodzajów partycypacji społecznej. Zbieranie podpisów wskazywali głównie starsi mieszkańcy – 39%, natomiast komentowanie treści jest najpopularniejszą formą partycypacji wśród młodzieży poniżej 25. roku życia – 39%.
- Pomimo możliwości składania **inicjatywy uchwałodawczej** (prawo zgłaszania propozycji uchwał Rady Miasta przez samych mieszkańców) oraz **uczestnictwa w ciałach doradczych** (np. Rada Kobiet, Rada Seniorów, Młodzieżowa Rada Miasta, Zarządy Osiedli) formy te nie są zbyt znane przez ankietowanych. Jedynie 6,4% respondentów wskazało inicjatywę uchwałodawczą, natomiast o ciałach doradczych słyszało 13,9% mieszkańców, co pokrywa się z faktami, gdyż powyższe formy dotychczas nie były praktykowane i wykorzystywane w Przemysłu.

Źródła informacji i preferowane formy komunikacji w tematach partycypacji

- Informowanie jest podstawą drabiny partycypacji, dlatego władze Miasta powinny dbać o przejrzystość swoich działań i decyzji. W kontekście działań konsultacyjnych komunikacja z mieszkańcami to nie tylko przestrzeń do przekazywania i zbierania informacji, lecz przede wszystkim szansa na zrozumienie opcji, wyrobienie opinii i zajęcia stanowiska czy podjęcia decyzji. Dlatego niezwykle istotne było zbadanie z jakich źródeł dostępu do informacji korzystają

mieszkańcy i docelowo, jakimi kanałami chcą utrzymywać kontakty z administracją samorządową w Przemysławie.

- Mieszkańcy biorący udział w ankiecie **najczęściej pozyskują wiedzę o wydarzeniach** w Przemysławie, w tym o **realizowanych/planowanych formach partycypacji**, np. konsultacjach społecznych przede wszystkim ze **strony internetowej miasta** (67,1%). Ważnym źródłem informacji są także **profile w mediach społecznościowych** (np. Facebook, Instagram, TikTok) – 51,2%. Na **lokalne media** (prasa/radio/ tv/ portale internetowe) wskazało prawie 42% badanych. Ponad 1/3 badanych korzysta z tzw. **marketingu szeptanego**, a więc pozyskuje informacje w sposób nieformalny, przy okazji kontaktów i rozmów z znajomymi, sąsiadami czy współpracownikami. Dla co piątego ankietowanego nadal **tradycyjne formy promowania wydarzeń** są najbardziej użyteczne, dlatego poszukują oni interesujących treści na **tablicach/słupach ogłoszeniowych** lub korzystają z **ulotek** jako źródła informacji.
- Ankietowani Przemysławianie i Przemysławianki wskazali swoje preferencje w jaki sposób w przyszłości chcieliby pozyskiwać informację o wydarzeniach w mieście, w tym o realizowanych/planowanych formach partycypacji np. konsultacjach społecznych. Władze miasta chcąc sprostać oczekiwaniom badanych mieszkańców powinny w pierwszej kolejności zamieszczać informacje na stronie internetowej **miasta** (72,0%), a także wykorzystywać **profile w mediach społecznościowych do kreowania nowych treści** (50,2%). Ponad 1/3 badanych nadal chciałaby odnajdywać wspomniane materiały w **lokalnych mediach** (36,6%). Oprócz przytoczonych w poprzednim punkcie, aktualnie wykorzystywanych tytułów, pojawiła się propozycja *bezpłatnej prasy (np. comiesięczna), newslettera Urzędu Miasta w formie papierowej i na stronie internetowej, uwzględniającej wszystkie planowane wydarzenia z obszaru partycypacji*. Mieszkańcy w przyszłości o wiele chętniej niż obecnie chcieliby wykorzystywać miejską aplikację mobilną (20 p.p. różnicy), co pokazuje, że ta forma komunikacji ma potencjał i powinna być na bieżąco rozbudowywana. Kilkoro respondentów/respondentek przedstawiło własne propozycje informowania: *więcej bezpośrednich spotkań władz z mieszkańcami, spotkania dla mieszkańców dzielnic, bezpośredni e-mail na pocztę wszystkich organizacji społecznych*.
- Grupy wiekowe poniżej 25 roku życia oraz 26-35 lat, czyli najmłodszy, znacznie bardziej preferują w przyszłości internetowe kanały komunikacji – strony internetowe, profile w mediach społecznościowych, natomiast najstarsi – 60+ i 46-59, oprócz strony internetowej, cenią sobie w szczególności lokalne media. Pokazuje to, że miasto tworząc treści informacyjne o swoich działaniach partycypacyjnych powinno dobrać kanały komunikacyjne z uwzględnieniem grup

wiekowych, do których kierowany jest przekaz a w przypadku działań powszechnych затroszczыć się o zróżnicowane źródła informacji.

Ocena dotychczasowych działań miasta

Stawianie nowych celów w obszarze partycypacji nie może pozostać w oderwaniu od dotychczasowych działań podejmowanych przez Miasto i od ich oceny przez mieszkańców. Badani w roli recenzentów podsumowali dotychczasową politykę miasta związaną z włączaniem w procesy decyzyjne (np. konsultacje społeczne, budżet obywatelski) – ocenę wydali w *skali szkolnej*, gdzie 1 – oznaczało zdecydowanie negatywną ocenę, a 5 – zdecydowanie pozytywną.

- **Średnia ocena** dotychczasowych działań miasta związanych z włączeniem mieszkańców w procesy decyzyjne kształtuje się **na dostatecznym poziomie – 3,21**.
- **Pozytywne oceny przyznało 38,6%** ankietowanych mieszkańców Przemysław, **najczęściej wybieraną opcją była nota neutralna** - ani negatywna, ani pozytywna (43,8%).
- Blisko jedna piąta respondentów (17,6%) wystawiła niską lub bardzo niską ocenę (1 lub 2).
- Ankietowani z najmłodszych grup wiekowych (≤ 25 i 26-35) oceniają działania miasta **życzliwiej** w porównaniu z pozostałymi grupami (3,37) – mniej niż 10% badanych przyznawało oceny negatywne. Z kolei **najbardziej niezadowoloną** grupą są mieszkańcy **najstarsi** w wieku 46-59 (27%) oraz 60+ (21%), dla których średnia ocena to 2,98.
- Im wyższe wykształcenie respondentów, tym surowsza ocena dotychczasowej polityki miasta w obszarze partycypacji: **pozytywne oceny przyznawały głównie osoby z średnim wykształceniem** (43%), natomiast **najwięcej negatywnych ocen** (23%) oraz **najmniej pozytywnych** (34%) przyznawały osoby z **wyższym wykształceniem**.

Przyczyny bierności

Wcześniejsze zestawienia pokazały, że **57% ankietowanych mieszkańców nie angażuje się w życie społeczne** w Przemysław. Dlaczego badani pozostają bierni i nie włączają się w procesy decyzyjne w mieście:

- Najczęściej wskazywaną przyczyną jest pogląd, że władzom zależy jedynie na wypełnieniu **wymogów prawnych**, a tak naprawdę nie uwzględniają głosu mieszkańców i nie są nim zainteresowani (fasadowość/rytualność partycypacji) – **30,9%**. W drugiej kolejności powoływali się na brak wiedzy - **nie wiem o takich działaniach, nie dotarła do mnie żadna akcja promocyjna** (23,3%) oraz **brak zaufania do władz** – nie wierzę, że angażując się mogę coś zmienić w moim mieście/ mam złe doświadczenie z przeszłości (21,3%). Najbardziej zgłaszano problem z nieodpowiednią porą/terminem prowadzonych działań – 9,7%.
- Prawie co piąty badany nie podał powodów własnej bierności – jednocześnie oświadczając, że problem go nie dotyczy, gdyż sam **angażuje się w działania społeczne** (18,1% wobec 43% deklarowanych aktywności w organizacjach czy grupach nieformalnych). W tej grupie znalazły się przede wszystkim osoby, które zgłosiły wcześniej członkostwo w organizacji społecznej i/lub partii politycznej lub inną działalność społeczną, np. w grupach nieformalnych (64,4%), ale **aż 35,6%** to respondenci, którzy nie przyznają się do przynależności do żadnej organizacji i nie działają społecznie. Takie zestawienie potwierdza, że wcześniejsze deklaracje były nieco na wyrost, i do deklarowanej aktywności należy podchodzić z pewnym sceptycyzmem.

Tematy budzące zainteresowanie

- Badani mieszkańcy nieco chętniej deklarowali zainteresowanie i chęć uczestnictwa w procesach partycypacyjnych odnoszących się do ich **najbliższego otoczenia – ulica/osiedle** (lokalne/sąsiedzkie problemy, np. brak miejsc parkingowych na osiedlu, organizacja sąsiedzkiego pikniku, zagospodarowanie skweru między blokami) – **69,3%** respondentów. Z kolei **sprawy ogólnomiejskie** (duże inwestycje, np. komunikacyjne/infrastrukturalne – budowa nowego mostu łączącego dwie dzielnice/osiedla) budziły zaciekawienie – **57,7%** badanych.
- Badani wskazali tematy, które są szczególnie ciekawe dla społeczności lokalnej oraz w jakie sprawy byliby gotowi się włączyć i zaangażować. Na podium najbardziej angażujących tematów znalazły się: kształtowanie i organizacja **oferty czasu wolnego** (kultura, rozrywka, sport np. kalendarz imprez, współorganizacja wydarzeń) – **47,5%**, **tereny zielone i rekreacyjne** (np. zagospodarowanie istniejących lub projektowanie nowych bulwarów/parków/skwerów) – **47%** oraz **planowanie i zagospodarowanie przestrzenne** (co i gdzie może powstać: tereny zielone, mieszkaniowe, usługowe czy przemysłowe) – **42,1%**. Oferta czasu wolnego cechowała się najmniejszym zainteresowaniem w grupie 46-59 lat (40%), natomiast młodzież poniżej 25 roku życia rzadziej, niż

średnia badanych, wyrażała zainteresowanie znajdującymi się na podium – terenami zielonymi i rekreacyjnymi (39%) oraz planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym (34%).

- W ogóle badanych najmniejsze zainteresowanie wzbudziła chęć partycypacji w kształtowaniu **oferty edukacyjnej** (organizacja szkół, kierunki/profile, jakość kształcenia) – **21,0%** – większą sympatię temat ten zyskał w dwóch kategoriach wiekowych: 36-45, prawdopodobnie grupa rodziców dzieci w wieku szkolnym (27%) oraz najmłodszych respondentów poniżej 25 roku życia, którzy mogą być w bezpośrednio zainteresowani materiały oświatową (27%).
- Wśród odpowiedzi **inne** (1,5%) wymieniano m.in. projekty dla seniorów – *wsparcie dla osób w podeszłym wieku, kluby i kawiarnie wielopokoleniowe*, kwestie estetyki miasta – *sprawy porządkowe*.
- W podziale na płeć można zauważyć pewne zależności. Mężczyźni w większym stopniu przywiązywali wagę do kwestii planowania i zagospodarowania przestrzennego (47%) czy publicznych inwestycji i budowy (45%), podczas gdy dla kobiet bardziej interesujące są projekty związane z ofertą czasu wolnego (51%) oraz terenami zielonymi i rekreacyjnymi (49%).

Warunki uczestnictwa w działaniach partycypacyjnych

Kwestia skutecznego włączenia przemysłanek i przemyslan w życie społeczne Miasta wymaga poznania ich preferencji dotyczących warunków partycypacji. W tym względzie skupiono się na czterech wyzwaniach:

1. Gdzie powinny odbywać się aktywności/spotkania?
 2. W jakiej formie powinny się odbywać?
 3. Kiedy - czyli w jakich dniach i o jakiej porze?
 4. Ile czasu powinny zajmować?
- Spośród trzech możliwości wyboru miejsca realizacji działań społecznych zdecydowana większość mieszkańców preferuje spotkania **w najbliższym otoczeniu (osiedle/dzielnica)** – np. miejsce związane z tematem konsultacji – 63,5%.
 - W kwestii formy prowadzenia działań zwyciężyła **opcja stacjonarna (w lokalu) lub plenerowa (bezpośrednio)** – **45,5%**, jednakże mieszkańcy wyrażają także chęć wobec formy łączonej, czyli spotkań **hybrydowych** (połączenie formy stacjonarnej i on-line) – **40,2%**.

- Ankietowani mieszkańcy zdecydowanie bardziej reflektują uczestnictwo w spotkaniach partycypacyjnych **po godzinach pracy** (17:00-21:00) – **45,8%**, oraz w **dni wolne od pracy** (sobota-niedziela) – **43,8%**.
- Przeważający odsetek respondentów (44,3%) jest w stanie **poświęcić od 30 do 60 minut na jednorazową aktywność** związaną z udziałem w działaniach społecznych. Jedynie 11,3% odpowiadających wyraziła gotowość do uczestnictwa w ponad dwugodzinnych spotkaniach lub formach aktywności.

Preferencje mieszkańców w podziale na grupy wiekowe odnośnie do warunków uczestnictwa w działaniach partycypacyjnych

Profile mieszkańców:

Najmłodsi (≤ 25) – Preferują spotkania w najbliższym otoczeniu lub neutralnej przestrzeni, w weekend w godzinach po pracy/szkoły, forma spotkań jest im w zasadzie obojętna. Czas, jaki są w stanie poświęcić, wynosi 30-60 minut.

Młodzi dorośli (26-35) – Oni również preferują spotkania w najbliższym otoczeniu, zdecydowanie nie chcą spotkań w godzinach pracy, najbardziej odpowiadałabym im forma spotkań on-line i także są w stanie poświęcić do godziny.

Dorośli (36-45) – Spotkania w najbliższym otoczeniu są dla nich najbardziej odpowiednie, są skłonni spotkać się w weekend lub po godzinach pracy, preferują spotkania stacjonarne, głównie do godziny, choć spory odsetek może przeznaczyć nawet do dwóch godzin.

Dojrzały dorośli (46-59) – Wybierają najbliższe otoczenie, jednak są w stanie spotkać się zarówno w weekend jak i w dni powszednie, po godzinach pracy. Wolą formę stacjonarną lub hybrydową i podobnie mogą poświęcić godzinę lub dwie.

Seniorzy (≥ 60) – Im również najbardziej odpowiada najbliższe otoczenie, chociaż w porównaniu do innych grup mogą też spotkać się w centrum Miasta – w siedzibach administracji samorządowej. W odróżnieniu od reszty preferują dni powszednie w godzinach po pracy. Najczęściej wskazywali formę stacjonarną lub hybrydową i jako jedyna grupa w większości może poświęcić około dwóch godzin na spotkanie.

Preferowane formy/techniki partycypacji

- Najbardziej preferowaną przez mieszkańców techniką partycypacji okazały się **badania ankietowe/ sondy/ opinie on-line** (zbierane np. w oparciu o Smart City Przemysław – Platformę komunikacji z mieszkańcami) – **50%**, jednak była to opcja najrzadziej wybierana przez osoby w wieku 36-45 lat (44%). Drugim wyborem dla większości badanych były **zebrania mieszkańców** (debaty publiczne), na które wskazało **38,4%**, z wyjątkiem grupy wiekowej 36-45 lat (48%), dla której był to pierwszy, najbardziej preferowany wybór. Kolejna forma konsultacji, jaka zyskała duże poparcie wśród respondentów, to **formularze on-line/ papierowe do zgłaszania propozycji zadań/ uwag/ opinii** (34,4%), ta forma trafiła w gusta przede wszystkim osób dorosłych (45%).
- Najmniejsze zainteresowanie okazano **kreatywnym formom związanym z projektowaniem /prototypowaniem rozwiązań** (18,1%). Opcja ta miała najwięcej wskazań wśród młodzieży poniżej 25 lat – **21%**, dla której tego typu konsultacje społeczne mogą być swoistym happeningiem przyciągającym uwagę. Na przeciwnym biegunie znalazły się głosy środowiska senioralnego – jedynie 8% wskazań.
- Niewielka część ankietowanych (5,4%) **nie znalazła wśród wymienionych form konsultacji** takich, które zachęciłyby do zaangażowania się w sprawy Miasta.

Opis dotychczasowych doświadczeń i form partycypacyjnych – perspektywa badań jakościowych

- Wyraźna zmiana w obszarze partycypacji i konsultacji społecznych w ostatnich latach, otwarcie się władzy na komunikację z mieszkańcami według opinii grup urzędniczej i społecznej.
- Według opinii urzędników w prawie każdej sferze działalności urzędu prowadzone są działania otwierające się na mieszkańców i wprowadza się dodatkowe elementy partycypacyjne – pozaustawowe.
- Prowadzenie konsultacji społecznych nie tylko tych, które są obowiązkowe zgodnie z prawem, ale Urząd Miejski w Przemysławie chce rozmawiać i konsultować ze społecznością lokalną, grupami interesariuszy również konkretne projekty (np. Strategia Marki, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych).

- Opinia strony społecznej na temat dotychczasowych doświadczeń partycypacyjnych w obszarze szeroko rozumianych programów, planów i projektów społecznie ważnych odbiegająca od zdania urzędników (organizowanie spotkań, z których nic nie wynika, ignorowanie strony społecznej, istotne projekty są prowadzone bez konsultacji).
- Rosnące przekonanie po stronie społecznej, że Miasto nie traktuje mieszkańców po partnersku.
- Prowadzone są dodatkowo działania pozaustawowe – angażowanie zarządów osiedli tam, gdzie tworzony jest plan miejscowy, co ma na celu zebranie oczekiwań mieszkańców jeszcze przed trybem ustawowym w planowaniu przestrzennym.
- W przypadku innych sfer działalności, np. edukacji, Urząd Miejski w Przemyślu robi niewiele ze względu na ograniczone środki finansowe, pomimo że dostrzegany jest tu ich potencjał i potrzeba.
- W tematach wrażliwych brakuje koordynacji i wypracowanych form rozmowy z mieszkańcami zwłaszcza wtedy, gdy opinie urzędu i jego ekspertów rozmiągają się z opiniami spornych grup mieszkańców i/lub organizacji społecznych.
- Aktywiści wskazują na brak rozmów we wczesnych stadiach projektowania.
- Strona społeczna zauważa pozytywną rolę organizacji pozarządowych w budowaniu klimatu partycypacji w Mieście.
- Obecnie aktywiści doświadczają złego funkcjonowania współpracy Miasta z organizacjami, a według nich jedynie silne organizacje pozarządowe dają gwarancje ważnych dyskusji o kwestiach istotnych dla mieszkańców.
- Kapitał społeczny w Mieście jest dobrze wykształcony, brakuje jedynie dobrych narzędzi, które pozwoliłyby na pobudzenie tego kapitału do działania.

Bariery w zakresie działań partycypacyjnych w opinii sektora publicznego i społecznego

Bariery/ przyczyny niskiego zaangażowania mieszkańców według sektora publicznego:

- Obawa przed oceną urzędników – „wygłupię się” zabierając publicznie głos, boją się oceny innych osób, boją się nawet wypowiedzieć we własnym gronie, wolą zaufać jednej osobie np. komuś z Zarządu Osiedla.

- Łatwiej jest krytykować efekty pracy niż stać się współtwórcą;
- „Przegrzanie” tematu – zbyt dużo mówi się o konsultacjach, zbyt dużo pytań o wszystko, zbyt dużo się dzieje, trzeba być bardzo aktywnym (czytać ogłoszenia, strony internetowe), żeby ogarnąć co i kiedy się dzieje.
- Trudno znaleźć informację, które są ukryte w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP), trzeba wiele wysiłku, żeby znaleźć interesujące informacje.
- Brak poczucia siły sprawczej, niewiara, że głos mieszkańców jest brany pod uwagę – „i tak zrobicie po swoim”.
- Brak środków finansowych na rzetelne konsultacje (np. badania).

Inaczej o barierach w partycypacji mówią organizacje pozarządowe (aktywiści), często samokrytycznie:

- Brakuje wiedzy i praktyki, a także narzędzi, profesjonalizacji po stronie mieszkańców i organizacji pozarządowych (były postrzegane jako słabe, niekompletne, nieprofesjonalne) – mieszkańcy nie mają siły sprawczej.
- Urzędnikom brakuje umiejętności miękkich do prowadzenia działań partycypacyjnych z udziałem mieszkańców. Niektórzy przedstawiciele sektora społecznego mają wrażenie, że ich propozycje rozwiązań są „z góry hejtowane” – zarzucają Miastu pychę i arogancję, brak otwartości na inne spojrzenie.
- Brakuje konstruktywnej propozycji ze strony organizacji – kompetencji merytorycznej po stronie organizacji pozarządowych – argument do rozmowy z władzą – przygotowanie się ze strony organizacji, aby móc rozmawiać z władzą (przykład wycinki drzew – sprowadzenie dendrologów, przekazywanie własnych propozycji do Miasta).
- Brak informacji o planach inwestycyjnych Miasta – są ukryte albo brak publicznej informacji, nie ma ich na stronach internetowych. W przekonaniu strony społecznej informacja pojawia się dopiero gdy inwestycja jest inaugurowana. Mieszkańcy nie mogą przedstawić swojej wizji, ani skomentować tego, bo o tym nawet nie słyszeli.
- Nie ma środowiska, koalicji organizacji – organizowania społeczności, budowania sprawstwa. Nie ma miejsca dla ludzi i innych organizacji, aby mogli się spotykać i organizować w wspólnej przestrzeni. Organizacje pozarządowe mogłyby być łącznikiem – pomost między władzą

a mieszkańcami, stworzenie koalicji – głos mieszkańców wypowiedziany przez organizacje pozarządowe.

- Niski poziom wzajemnego zaufania – szczególnie pomiędzy środowiskiem aktywistów, silnych liderów, którzy – w opinii samych organizacji pozarządowych – są traktowani przez władze jako potencjalna konkurencja w kolejnych wyborach, a nie partner do dyskusji, który może mieć nowatorskie spojrzenie lub może wnieść wartość dodaną do przedsięwzięcia wypracowanego w urzędowych gabinetach.

Kierunki i potencjały do działań – rekomendacje przedstawicieli strony społecznej i administracji samorządowej

Propozycje ze **strony sektora publicznego** odnosiły się do następujących kwestii:

- **Planowanie przyszłości edukacji** – skierowanie do mieszkańców zapytań o to, w jaki sposób wyobrażają sobie jak ma wyglądać szkoła, przedszkole, **jaką funkcję ma pełnić**, jak daleko od domu, czy w jednym budynku. Warto tutaj zapytać o zdanie mieszkańców. Część odpowiedzi można przewidzieć – np. szkoła z zapleczem sportowym, rekreacyjnym, organizowanie imprez, szkoła jako centrum działalności społecznej/lokalnej, czy nawet gospodarczej.
- **Tematy budzące emocje** – właściwe, predystynowane do wykorzystania partycypacyjnego podejścia np. kluczowe inwestycje, kwestie własnościowe – groźba wywłaszczeń/wykupów, przyjazny system komunikacji – w tym polityka rowerowa, miejsca rekreacyjne i tereny zielone, poczucie bezpieczeństwa i kwestie narodowościowe – zbieranie opinii mieszkańców, by dostosować Miasto do ich potrzeb.
- **Planowanie przez działanie – robimy coś wspólnie** (np. zamykamy ulicę Franciszkańską dla ruchu samochodowego – prototypowanie, obserwacja co się stanie, jeśli coś takiego zrobimy) – urzędnicy zyskują większą siłę sprawczą i mandat realizacyjny, a ludzie mają szansę przetestować nowe rozwiązanie, zobaczyć jego konsekwencje – obserwowanie zachowań mieszkańców.
- **Potrzeba testowania**, ćwiczenia nowych, atrakcyjnych technik partycypacyjnych i celebrowania sukcesu, przy czym należy pamiętać o wszystkich interesariuszach jako współautorach wypracowanych rozwiązań, rekomendacji, postulatów.

- Potrzeba edukowania mieszkańców, że ich głosy i opinie **mają wagę i siłę sprawczą w perspektywie strategicznej – nadbudowują politykę miejską w perspektywie długofalowej**. Należy tłumaczyć mieszkańcom, że ich głos jest ważny również w przyszłości. Czasami nie będzie od razu podejmowana decyzja, ale być może za jakiś czas zostanie podjęta właśnie w oparciu o zebrane wcześniej głosy.
- **Ludzie potrafią świetnie zorganizować się** i potrzebują do tego jakiegoś narzędzia, ale warto **dać też im wolną rękę**, żeby nie było sztywnych ram wyznaczonych przez władze: potrzebne są różnorodne formy i narzędzia.

Propozycje **strony społecznej** dotyczyły bardziej praktycznych rozwiązań:

- **Roczny plan inwestycji** – konsultacje z organizacjami pozarządowymi, osiedlami (zarządy osiedli), mieszkańcami (np. ankiety), informacje otwarte, dostępne dla wszystkich na stronach internetowych.
- **Edukacja obywatelska w zakresie partycypacji** – co mogę, w jakich tematach, jak coś robić, jakimi narzędziami, musimy mieć poczucie i wiedzę, że możemy działać.
- **Powstanie Portalu Partycypacyjnego** – gdzie pyta się o zdanie/opinie mieszkańców – proste pytanie tzw. „szybka piłka”: Czy chcecie ...? – i odpowiedzi tak/nie (Nazwa portalu SMART CITY – nie podoba się (starszym) mieszkańcom).
- **Stosowanie paneli obywatelskich** – reprezentatywne, ale darmowe (bez wynagrodzeń dla panelistów), losowo dobrani ludzie na kadencje – reprezentatywny przekrój społeczny, różni ludzie – różne perspektywy.
- **Wierne i obligatoryjne wizualizacje przy nowych inwestycjach**, żeby laicy (mieszkańcy) mogli się zorientować, jak inwestycje będą wyglądały – przeniesienie na obraz trudnych treści zapisanych lub ukrytych na technicznych rysunkach/mapach/planach.
- **Utworzenie instytucji „społecznych radnych”** – osoby, które znają się na konkretnych rzeczach, nie mają mandatu, ale mają dostęp do informacji, wgląd do dokumentów, mogą brać udział w komisjach RM (odwołanie do doświadczeń rzeszowskich w tym temacie).
- **Tutoring Młodzieżowej Rady Miasta** – stymulowanie ciał doradczych – sprawowanie opieki nad MRM przez kogoś pracującego poza Urzędem Miejskim, raczej ktoś z radnych, organizacji pozarządowych, pedagogów; analogicznie wsparcie dla pozostałych gremiów np. Rady Seniorów, Rady Kobiet.

- **Open data – dostęp do otwartych danych publicznych** dla każdego.
- **Centrum Aktywizacji Społecznej** – przestrzeń dla organizacji pozarządowych do budowania partnerskich relacji, sieciowania, budowania koalicji, wymiany doświadczeń, swoisty „Przemyski City Hub”.
- Obligatoryjne **poddanie pod dyskusję pomysłów strony społecznej – jako jednego z wariantów w dyskusji**, a nie *wyłączne bazowanie na jedynie słusznej wizji 2-3 urzędników*. W odczuciu strony społecznej brakuje prostych pytań na wstępie procesu planowania inwestycji: *czy chcemy jakąś inwestycję – np. deptak czy droga tranzytowa*.
- Nie ma współautorstwa, doceniania wkładu społecznego, wszystko jest przedstawiane jako działania, sukces miasta, następuje „prywatyzowanie sukcesu”.

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wieloletnie doświadczenie w realizacji budżetu obywatelskiego – wysoka rozpoznawalność wśród mieszkańców. • Funkcjonujące rady społeczne reprezentujące głos m.in. kobiet, seniorów, młodzieży, organizacji pozarządowych. • Stosunkowo wysoka deklarowana przez badanych mieszkańców rozpoznawalność lokalnych radnych/liderów (61,6%). • Aktywny i zaangażowany Pełnomocnik Prezydenta ds. Organizacji Pozarządowych. • Miasto opracowało m.in.: Przewodnik po ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Przewodnik po inicjatywie lokalnej w Przemysław oraz Informator na temat wolontariatu w Przemysław. • Aktywne organizacja pozarządowe i grupy nieformalne w obszarze partycypacji np. inicjatywa organizacji w Przemysław Regionalnego Forum Praktyków Partycypacji w kwietniu 2023 r. • Otwartość na wchodzenie w nowe projekty z zakresu partycypacji np. <i>Szkoła Świadomego Planowania Przestrzennego</i> (pogłębione konsultacje społeczne na wczesnych etapach planowania przestrzennego) czy <i>Spółecznie Zorganizowani</i> (adaptacja brytyjskiego modelu Community Organising w Przemysław). 	<ul style="list-style-type: none"> • Głównie akcyjne, projektowe (zależne od finansowania zewnętrznego) aktywności związane z ponadstandardowym podejściem do konsultacji społecznych – brak ciągłości działań projektowych i uwzględniania ich jako standardu pracy. • Mała liczba chętnych do pełnienia mandatu społecznej radnej/społecznego radnego. • Pozorna działalność samorządu uczniowskiego – często nie jest traktowany jako faktyczny współorganizator i współodpowiedzialny za życie szkoły. • Wzajemna nieufność sektora społecznego i publicznego – postrzeganie liderów/społeczników jako potencjalnych konkurentów, którzy chcą zbudować swoją pozycję m.in. aktywnością partycypacyjną. • Brak zgłaszanych inicjatyw uchwałodawczych czy realizacji inicjatyw lokalnych – niska rozpoznawalność powyższych form partycypacji. • Brakuje konsultacji na wczesnych etapach planowania/projektowania • W przekonaniu badanych mieszkańców ważne dla nich tematy i sprawy kluczowe dla Miasta nie były przedmiotem konsultacji, natomiast Urząd Miejski pyta mieszkańców o sprawy błahe.

• Niezbędne zaplecze do organizacji konsultacyjnych punktów terenowych oraz prowadzenia warsztatowych form konsultacji.• Zespół Biura Rozwoju Miasta Przemysław przeszkolony w ramach Akademii Konsultacji Społecznych.• Spore zasięgi na miejskich profilach w mediach społecznościowych.• Zauważalna zmiana na przestrzeni ostatnich lat – większa otwartość Urzędu Miejskiego i miejskich jednostek organizacyjnych na dialog – dostęp do Prezydenta, gotowość do spotkań.• Nowa platforma Smart City Przemysław i aplikacja mobilna Miasto Przemysław – baza do budowania kontaktów z mieszkańcami, sondowania i zbierania opinii, głosowań elektronicznych, powiadomień sms i zgłaszania problemów.• Bardzo wysoka aktywność mieszkańców (masowa pomoc) na rzecz uchodźców z Ukrainy – w szczególności w pierwszych tygodniach wojny – samoorganizacja społeczeństwa.• Aktywne zarządy osiedli – bezpośrednie kontakty z mieszkańcami (dobry słuch społeczny) w szczególności w mniejszych jednostkach pomocniczych, gdzie jest możliwość codziennych, bezpośrednich kontaktów.	• Rytualne podejście do konsultacji społecznych – realizowanie jedynie wymogów formalnych (wersja minimum).• Nieskuteczne akcje promujące partycypację społeczną – niska aktywność mieszkańców (te same twarze na spotkaniach).• Opór/ brak motywacji wśród urzędników do podejmowania dodatkowej aktywności poza urzędowymi godzinami pracy.• Roszczeniowa postawa części mieszkańców.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany w prawodawstwie, które już nie tylko wymuszają prowadzenie konsultacji społecznych, ale zwiększają ich zakres, formę i skalę. • Rosnąca rola i aktywność ruchów miejskich. • Wzrost świadomości mieszkańców w kwestii jakości środowiska, w jakim żyją – większa uważność w tematach zieleni, kształtowania przestrzeni publicznych czy rozwiązań komunikacyjnych. • Zmiany prawne wymuszające większe włączenie w procesy decyzyjne grup o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami czy seniorów. • Nowe rozwiązania technologiczne ułatwiające komunikację, zbieranie opinii, agregowanie danych, generowanie raportów itp., w tym narzędzi bezpłatnych. • W projektach współfinansowanych ze środków UE/EOG coraz częstszy wymóg partycypacyjnego angażowania społeczności w wypracowywanie rozwiązań/oferty itp. • Wzrost znaczenia technik deliberacyjnych w konsultacjach społecznych – wyposażenie uczestników procesu w niezbędną wiedzę do formułowania rekomendacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zmęczenie tematem partycypacji – zbyt dużo konsultacji, nie ma już efektu świeżości, który wzbudziłby zainteresowanie mieszkańców; mieszkańcy mają przekonanie, że muszą się znać na wszystkim – mieć wiedzę w każdym temacie, o który pyta miasto. • Fasadowość konsultacji – przekonanie, że władzom zależy jedynie na wypełnieniu wymogów prawnych, a tak naprawdę nie uwzględniają głosu mieszkańców i nie są nim zainteresowani. • Niskie zaufanie do władz i administracji samorządowej – brak wiary w skuteczne działania. • Niski poziom kapitału społecznego – brak wystarczającej wiedzy o prawach i możliwości zaangażowania się w sprawy miejskie. • Wciąż powszechne przekonanie wśród przedstawicieli administracji publicznej, że partycypacja ogranicza sprawstwo i wydłuża procesy decyzyjne. • Spadek dochodów własnych JST – przy konieczności cięć budżetowych, partycypacja nie jest traktowana jako przedsięwzięcie priorytetowe. • Centralizacja życia społecznego i politycznego – trend osłabiania samorządności, kwestionowania i medialnych ataków na podmioty trzeciego sektora.

- Styl życia – czas dzielony pomiędzy pracę i dom, coraz więcej absorbujących rozrywek (także w świecie wirtualnym) – brak czasu na aktywność społeczną.
- Niska gotowość do pójścia na kompromisy, koncentracja na indywidualnym, partykularnym interesie (syndrom NIMBY⁶), brak szerszego spojrzenia – dbania o dobro ogółu.

⁶ Syndrom NIMBY (ang. Not In My Back Yard – nie na moim podwórzu) polega na tym, że ogólnie opinia społeczna wykazuje poparcie dla realizacji danego rodzaju inwestycji, która jednak wiąże się z oporem społeczności zamieszkującej region, w którym inwestycja ma zostać zlokalizowana.

Analiza możliwości aktywizacji mieszkańców na podstawie obowiązującego prawa lokalnego

Miasto Przemysław umożliwia aktywizację mieszkańców realizując zapisy art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji. Jak wspomniano wcześniej, Miasto określiło zasady odnoszące się do szczegółowego sposobu konsultowania się z **radami działalności pożytku publicznego, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.**

Zgodnie z uchwałą Nr 186/2010 Rady Miejskiej w Przemysław z dnia 23 września 2010 r. przedmiot konsultacji stanowią projekty **aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz projekty rocznych lub wieloletnich programów współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi.**

Konsultacje mogą być przeprowadzone jako spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych lub poprzez wyrażanie pisemnej opinii i składanie uwag do projektów, na formularzu z uchwały.⁷

Przemysław nie posiada odrębnej uchwały ani regulacji dotyczącej wytycznych, czy też zasad przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami (wspomniana wyżej uchwała nie reguluje konsultacji z indywidualnymi mieszkańcami – osobami fizycznymi, np. niereprezentowanymi przez żaden organizację pozarządową). Rekomenduje się przyjęcie stosownych uregulowań po opracowaniu ostatecznej wersji Strategii.

Budżet Obywatelski w mieście posiada własne regulacje prawne. Obecnie obowiązuje Uchwała Nr 65/2021 Rady Miejskiej w Przemysław z dnia 17.05.2021 roku w sprawie Budżetu Obywatelskiego Miasta Przemysław (z późn. zm.), która opisuje sposób przeprowadzania i funkcjonowania BO w Przemysław.

⁷ <https://przemysl.pl/15137/konsultacje-aktow-prawa-miejscowego.html>

Cele strategiczne i kierunki działań

Na potrzeby Strategii Partycypacji Społecznej przyjęto, że założone cele strategiczne i przypisane im kierunki działań będą realizowane z uwzględnieniem i poszanowaniem Kanonu Konsultacji Społecznych, na który składa się 7 zasad⁸. Zasady te zostały poddane dyskusjom w trakcie warsztatowych konsultacji z przedstawicielami mieszkańców, organizacji społecznych, rad społecznych oraz pracowników administracji samorządowej. Wspólnie dokonano ich operacjonalizacji, co przełożyło się na swoiste standardy organizujące proces konsultacji społecznych oraz doprecyzowanie kierunków przewidzianych do osiągnięcia.

DOBRA WIARA

Konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego. Strony słuchają się nawzajem, wykazując wolę zrozumienia odmiennych racji. Cel konsultacji jest jasno komunikowany np. czy sprawa dotyczy zebrania opinii, generowania pomysłów/rozwiązań lub też faktycznego wyboru/podjęcia decyzji w danej sprawie. Konsultacje nie są prowadzone *pro forma*, ale zakładają, że głos mieszkańców może wpłynąć na kształt ostatecznych rozwiązań.

POWSZECHNOŚĆ

Każdy zainteresowany tematem powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić w nich swój pogląd. Formy komunikacji oraz techniki/narzędzia konsultacyjne powinny mieć charakter włączający, integrujący i docierać do potencjalnych zainteresowanych, bez względu na ich wiek, poziom zaawansowania technologicznego, wykształcenie lub poziom sprawności.

PRZEJRZYSTOŚĆ

Informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być powszechnie dostępne. Jasne musi być, kto reprezentuje jaki pogląd.

RESPONSYWNOŚĆ

Każdemu, kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w rozsądnym terminie, co nie wyklucza odpowiedzi zbiorczych. Konsultacje powinny kończyć się raportem opisującym zakres zgłaszanych uwag i odnoszącym się do sposobu ich uwzględnienia.

⁸ <https://kanonkonsultacji.fise.org.pl/siedem-zasad-konsultacji-spoecznych/>

KOORDYNACJA

Konsultacje powinny mieć gospodarza odpowiedzialnego za ich przebieg: tak politycznie jak organizacyjnie. Powinny one być odpowiednio umocowane w strukturze Urzędu Miejskiego w Przemysłu lub zlecone do zewnętrznej obsługi z odpowiednią legitymizacją procesu ze strony władz Miasta.

PRZEWIDYWALNOŚĆ

Konsultacje powinny być prowadzone możliwie od początku procesu legislacyjnego, inwestycyjnego bądź planistycznego. Powinny być prowadzone w zaplanowany sposób (roczny plan lub bieżąco aktualizowany harmonogram) i w oparciu o czytelne reguły. Zamiar przeprowadzenia konsultacji powinien być komunikowany z odpowiednim wyprzedzeniem umożliwiającym zaplanowanie udziału w preferowanych formach konsultacji.

POSZANOWANIE INTERESU OGÓLNEGO

Choć poszczególni uczestnicy konsultacji mają prawo przedstawiać swój partykularny interes, to ostateczne decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji powinny reprezentować interes publiczny i dobro ogólne. Powinno być ono reprezentowane przez ciała oraz władze Miasta.

W ramach strategii zaproponowano trzy cele strategiczne, które zostały dopełnione proponowanymi kierunkami działań wraz z przykładowymi sposobami ich realizacji:

- I. AKTYWNA I ZAANGAŻOWANA SPOŁECZNOŚĆ PRZEMYSŁA;**
- II. OTWARTE I UCZĄCE SIĘ MIASTO;**
- III. PARTYCYPACYJNE WYPRACOWYWANIE I REALIZACJA USŁUG/ PROJEKTÓW MIEJSKICH.**

Cel strategiczny I: Aktywna i zaangażowana społeczność Przemysłu

Proponowane kierunki działań⁹:

- 1. Kształtowanie postaw obywatelskich wśród mieszkańców Miasta, w szczególności wśród dzieci i młodzieży.**

⁹ Działania oznaczone piktogramem powinny zostać podjęte w pierwszej kolejności w ciągu dwóch pierwszych lat obowiązywania Strategii.

- Szeroka kampania informacyjna o istniejących radach społecznych, możliwościach zaangażowania/wyboru do bycia ich członkiem/członkinią (kampania uwzględniająca specyfikę poszczególnych Rad tj. w przypadku Rady Seniorów przekaz, narzędzia i formy promocji uwzględniające specyfikę grupy wiekowej).
- Wsparcie w organizowaniu się i działaniu dla grup nieformalnych.
- Wzmocnienie samorządu uczniowskiego w przemysłskich szkołach od poziomu klasowego po szkolny – procedura i kampania wyborcza na poziomie szkolnym, wyłanianie liderów do dalszej aktywności na forum miejskim, szkolenia, warsztaty i materiały dla nauczycieli, integracja i wymiana doświadczeń z analogicznymi środowiskami z innych miast.
- Utworzenie miejskiej ligi debat oksfordzkich/ szkoły debatowania (kompetencje związane z publicznym wypowiedaniem się, formułowaniem argumentów, umiejętnością konstruktywnej dyskusji).
- Wyodrębnienie puli środków na młodzieżowy budżet obywatelski – projekty i pomysły zgłaszane przez młodzież, adresowane i wybierane przez młodzież.

2. Upowszechnianie wiedzy na temat możliwych form i narzędzi partycypacji społecznej wśród organizacji pozarządowych, rad społecznych i mieszkańców.

- Utworzenie na stronie www Miasta zakładki poświęconej tematyce partycypacji społecznej – opis narzędzi, możliwości zaangażowania w Przemysłu, zgłoszenia pomysłu / inicjatywy, harmonogram planowanych konsultacji społecznych, kwestii poddawanych dyskusji publicznej itp. oraz stałe promowanie kolejnych edycji budżetu obywatelskiego, inicjatyw lokalnych, inicjatywy uchwałodawczej.
- Szkolenia i spotkania warsztatowe dla członków organizacji pozarządowych, rad społecznych, ruchów miejskich oraz lokalnych liderów/-ek, aktywistów/-ek itp. dotyczących wykorzystania narzędzi partycypacji społecznej w aktywności społecznej.
- Promowanie efektów działań partycypacyjnych, np. efektów realizacji projektów z budżetu obywatelskiego (sugestywne zdjęcia „przed i po”), rewizji pierwotnych założeń pod wpływem wniosków i opinii mieszkańców – pokazanie, że głos mieszkańców faktycznie się liczy i jest uwzględniany i realizowany w działaniach Miasta.

3. Partnerska komunikacja z mieszkańcami oparta o skuteczne i zrozumiałe informowanie/informacje.

- Wykorzystanie dopasowanych kanałów komunikacji w celu dotarcia do różnych grup mieszkańców i podmiotów działających na terenie Miasta – kanały i narzędzia komunikacji dostosowane do osób o szczególnych potrzebach wg preferencji mieszkańców wyrażonych w badaniach (np. osobne ścieżki dla seniorów, młodych i aktywnych mieszkańców, rodziców małych dzieci itp.).
- Zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o działaniach Miasta – komunikacja na możliwe wczesnych etapach planowanych działań, łatwo dostępna (nieukryta na Biuletynie Informacji Publicznej).
- Budowanie partnerskich relacji i zaangażowanej społeczności w mediach społecznościowych: moderacja dyskusji o sprawach Miasta, śledzenie reakcji i komentarzy, wykorzystywanie narzędzi sondowania i zbierania opinii on-line (Facebook, Instagram, Twitter, Tik Tok itp.).

4. Zwiększenie dostępności do partycypacji społecznej grup o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami, seniorów, rodziców/opiekunów małych dzieci.

- Uwzględnienie w projektowanych działaniach partycypacyjnych specyfiki grup o szczególnych potrzebach w zakresie opracowywanych materiałów, używanego języka, wyboru miejsc/przestrzeni do spotkań, technologii cyfrowych, wydarzeń towarzyszących (np. dodatkowe animacje dla dzieci, by rodzice mogli wziąć udział w spotkaniu/warsztacie/spacerze itp.).
- Szersze włączenie w procesy konsultacyjne osób z niepełnosprawnościami i/lub stowarzyszeń/organizacji reprezentujących ich interesy w celu wyłapania specyficznych potrzeb; skuteczne zabieganie o ich głos, stanowisko i opinie.

5. Wzmocnienie roli rad społecznych oraz Zarządów Osiedli działających w Przemysłu, w szczególności w procesie stanowienia prawa miejscowego.

- Szeroka promocja dotychczasowej działalności oraz podejmowanych inicjatyw przez rady społeczne i Zarządy Osiedli.
- Wzmocnienie roli opiniodawczej w procesach legislacyjnych – dostęp do projektów uchwał, możliwość udziału w posiedzeniach Komisji RM odnoszących się do tematyki / obszaru zainteresowania Rady Społecznej lub Zarządu Osiedla z prawem do zgłaszania uwag.

- Wzmocnienie mandatu przedstawicielskiego Radnych Społecznych – wzrost zaangażowania mieszkańców w proces wyborczy – większa promocja naboru i możliwości zgłaszania kandydatur, prezentacji kandydatów i samego aktu wyborczego.
- Powołanie opiekuna/tutora dla Młodzieżowej Rady Miasta spoza struktury urzędowej: pedagog, przedstawiciel organizacji pozarządowej, społecznik, który będzie motywował młodzież do działań, tłumacząc meandry specyfiki projektów miejskich i pozwalając im na rozwój w obszarze aktywności obywatelskiej.
- Wdrożenie systemu motywującego Radnych Społecznych i członków Zarządów Osiedli do większego zaangażowania na rzecz mieszkańców i ich interesów.

6. Rozwijanie i promowanie idei wolontariatu w oparciu o działalność Centrum Aktywizacji Społecznej.

- Wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych poprzez świadczenie usług konsultacyjno-doradczych i pomoc prawną.
- Propagowanie działań zmierzających do upowszechniania idei wolontariatu.

- Podejmowanie przedsięwzięć skierowanych do osób starszych.
- Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.

Cel strategiczny II: Otwarte i uczące się Miasto

Proponowane kierunki działań:

1. **Wzrost kompetencji urzędników** (wiedza i umiejętności z zakresu przygotowywania i realizacji procesów partycypacyjnych)
 - Regularne szkolenia, spotkania rozwojowe, warsztaty lub doradztwo dla pracowników Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych z zakresu prowadzenia spotkań, wystąpień publicznych, tworzenia prezentacji lub innych materiałów informacyjnych, reagowania w sytuacjach trudnych, konfliktowych, wymagających mediacji oraz przełamywania barier w kontaktach i relacjach z mieszkańcami czy podmiotami działającymi na terenie Miasta.

- Przygotowanie pracowników Urzędu Miejskiego w Przemysław odpowiedzialnych za komunikację z mieszkańcami z zakresu tworzenia nowych treści w oparciu o wypracowany system oraz zakup i utrzymanie niezbędnego oprogramowania (licencje, subskrypcje itp.).
- Aktywny udział przedstawicieli Miasta Przemysław w forach, wizytach studyjnych, seminariach czy konferencjach poświęconych tematyce partycypacji społecznej.

2. Profesjonalizacja procesów partycypacyjnych w Przemysław (odpowiednie zaplecze kadrowe, lokalowe, finansowe, narzędziowe/sprzętowe)

- Analiza możliwości utworzenia wyodrębnionej komórki w strukturach Urzędu Miejskiego w Przemysław lub jego jednostki organizacyjnej odpowiedzialnej kompleksowo za procesy partycypacji w Mieście – własne biuro, zaplecze lokalowe, budżet (realizacja zadań, niezbędny sprzęt do realizacji spotkań, warsztatów, punktów terenowych/konsultacyjnych itp., działania promocyjne i monitoringowe), lub zlecenia powyższych zadań w trybie konkursu dla organizacji pozarządowych bądź zamówienia publicznego na otwartym rynku (obsługa Urzędu Miejskiego i jego jednostek organizacyjnych).
- Każdorazowo wyznaczenie gospodarza/osoby odpowiedzialnej za dany proces konsultacji społecznych – namiary kontaktowe w celu uzyskania informacji o realizowanym procesie.
- Włączenie sektora społecznego (organizacji pozarządowych, jednostek pomocniczych oraz rad społecznych) w proces zarządzania, monitorowania i ewaluacji działań partycypacyjnych w Mieście – zespół ds. partycypacji. Pilotażowo możliwość włączenia w realizację wybranych tematów miejskich poprzez powoływanie ponadsektorowych zespołów projektowych.
- Stworzenie możliwości uzyskiwania w sposób bezpośredni informacji o narzędziach i formach partycypacji – centralny punkt informacyjny (pakiet informacji analogiczny do treści zamieszczonych na stronach www dla osób preferujących bezpośredni kontakt np. w Centrum Aktywizacji Społecznej).
- Uproszczenie języka w procesach partycypacyjnych – odbiurokratyzowanie przekazu w relacjach z mieszkańcami, sektorem społecznym i prywatnym. Wykorzystanie w komunikacji prostego i zrozumiałego języka (easy-to-read¹⁰) w celu zapewnienia dostępności do informacji

¹⁰ <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/prosty-jezyk>

także osobom o szczególnych potrzebach (np. seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, osoby z niższym lub niepełnym wykształceniem).

- Wykorzystywanie w komunikacji z mieszkańcami różnych form uwzględniających preferencje sensoryczne (preferencje w wykorzystywaniu zmysłów: wzrokowcy, słuchowcy, dotykowcy/czuciowcy) np. infografiki, wizualizacje, podcasty, spacer/wizje lokalne, doświadczenia/prototypy itp.
- Opracowanie i wdrożenie ustandaryzowanego systemu identyfikacji wizualnej dla procesów konsultacji i partycypacji w Przemysłu (wspólne hasło promocyjne – np. wybrane w konkursie, wspólny motyw graficzny - wizualizacje, infografiki, jednakowy styl/szablon do tworzenia plakatów, ulotek, raportów, treści do mediów społecznościowych itp.).

3. Wdrożenie mechanizmów Miasta reagującego na potrzeby i zgłoszenia mieszkańców (miasta adaptatywnego).

- Wykorzystanie istniejących narzędzi i miejskiej platformy Smart City do rozwijania komunikacji z mieszkańcami (ewentualne uzupełnienie systemu o kontakt telefoniczny) – system pozwalający na zgłoszenie sprawy, której przyjęcie zostanie potwierdzone, zostanie przekazana do odpowiedniej komórki Urzędu Miejskiego lub jego jednostki organizacyjnej, a następnie mieszkańiec dostanie informację o jej statusie i sposobie jej załatwienia.

- Stała rozbudowa i upowszechnianie katalogu otwartych danych miejskich.

- Zapewnienie odpowiedzi/informacji zwrotnej w procesach konsultacji społecznych – minimum zbiorczy raport informujący o zgłoszonych wnioskach/uwagach oraz sposobie ich uwzględnienia bądź nie w konsultowanych dokumentach/projektach.

Cel strategiczny III: Partycypacyjne wypracowywanie i realizacja usług oraz projektów miejskich

Proponowane kierunki działań:

1. Profesjonalizacja zarządzania partycypacją społeczną w planowaniu rozwoju Miasta

- Uwzględnienie gotowości włączenia się mieszkańców i sektora społecznego przy podejmowaniu tematów związanych przede wszystkim z tworzeniem oferty czasu wolnego,

urządzaniem terenów zielonych, planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym, organizacją i wdrażaniem rozwiązań komunikacyjnych oraz projektami inwestycyjnymi. Każdorazowo zadania z powyższych zakresów powinny być skutecznie komunikowane: tak aby mieszkańcy wiedzieli na jakim etapie i w jakiej formule planowane są zadania/polityki miejskie.

- Wzrost partycypacji na wczesnych stadiach planowania. W szczególności w tematach związanych z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzeni publicznych należy rozszerzyć ustawowy zakres konsultacji społecznych i zaprosić mieszkańców oraz innych interesariuszy do włączenia się w wypracowanie założeń, pożądaných funkcji, jakie mają być realizowane w przestrzeniach publicznych (uzupełnienie zbierania wniosków i dyskusji publicznej na etapie wyłożenia projektu Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego lub Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego a w przyszłości Planu Ogólnego).
- Umożliwienie mieszkańcom zapoznania się ze wstępnymi projektami planowanych rozwiązań (w wersji minimum), optymalnie zaproszenie do konsultacji społecznych w celu zebrania oczekiwań np. na poziomie opracowywania programu funkcjonalno-użytkowego.

2. Opracowanie i skuteczne komunikowanie rocznego planu konsultacji lub aktualizowanego na bieżąco harmonogramu – katalogu zadań, przedsięwzięć, tematów poddanych konsultacjom społecznym.

- Zebranie od Urzędu Miejskiego i jego jednostek organizacyjnych propozycji zadań/ koncepcji funkcjonalno-użytkowych przewidzianych do uruchomienia w kolejnym roku budżetowym, które mogą być poddane procesom konsultacji społecznych lub opiniowania przez rady społeczne i jednostki pomocnicze Miasta.
- Włączenie do planu konsultacji tematów zgłoszonych przez mieszkańców (na wniosek mieszkańców zgłoszony przez grupę analogiczną jak przy inicjatywie uchwałodawczej) lub radę społeczną i zaakceptowanych przez prezydenta.

- Ułożenie harmonogramu konsultacji – jasna informacja; kiedy, w jaki sposób, z czym udziałem i gdzie będą prowadzone konsultacje dotyczące danego tematu.

3. Włączanie różnych grup mieszkańców w procesy decyzyjne z wykorzystaniem atrakcyjnych i dostosowanych do ich potrzeb narzędzi konsultacji.

- Budowa koszyka technik i narzędzi konsultacji możliwych do wykorzystania w ramach konsultacji społecznych (zbieranie raportów doświadczeń z już przeprowadzonych procesów – co się udało, co wymaga poprawy, co należy zmienić).
- Przeprowadzenie analizy interesariuszy w celu identyfikacji kluczowych „graczy” w odniesieniu do potencjalnego tematu konsultacji społecznych (analiza gotowości do zaangażowania oraz zainteresowania danym tematem).
- Dobór technik konsultacji adekwatnych i dostępnych do potrzeb kluczowych interesariuszy;
- Organizacja konsultacji społecznych w formach, godzinach i przestrzeniach uwzględniających potrzeby i możliwości uczestników procesu (np. pozwalających na godzenie życia zawodowego i rodzinnego).

4. Otwartość na innowacje i testowanie nowych rozwiązań w obszarze partycypacji społecznej.

- Realizacja pilotażowych przedsięwzięć z obszaru partycypacji społecznej np. prototypowanie rozwiązań w przestrzeniach publicznych.
- Wykorzystywanie technik konsultacyjnych zakładających deliberację społeczną – budowanie wśród uczestników partycypacji odpowiednich kompetencji, pozwalających zająć stanowisko, wyrazić opinię, sformułować rekomendację w oparciu o zweryfikowane fakty (wiedzę), doświadczenia i dobre praktyki w danym obszarze tematycznym oraz obecność ekspertów branżowych np. panel obywatelski, sondaż deliberatywny.

Sposoby monitorowania celów

Wdrażanie zapisów *Strategii* oraz monitorowanie postępów w tym zakresie odbywać się będzie w sposób partycypacyjny z udziałem członków zespołu ds. partycypacji.

Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny realizacji *Strategii* będą:

— **Prezydent Miasta Przemyśla, który:**

- jest odpowiedzialny za wykonanie „*Strategii Partycypacji Społecznej*”,
- wyznacza Koordynatora *Strategii*,
- powołuje na wniosek Koordynatora *Strategii* członków zespołu ds. partycypacji.

— **Koordinator *Strategii*, który:**

- pełni funkcję koordynacyjną w zakresie tematów dotyczących realizacji *Strategii*,
- upowszechnia założenia *Strategii* wśród mieszkańców Miasta, rad społecznych oraz organizacji pozarządowych,
- przygotowuje sprawozdania okresowe z realizacji *Strategii*,
- rekomenduje wprowadzenie zmian do *Strategii*.

— **Partnerzy realizacji *Strategii*, tj. członkowie zespołu ds. partycypacji:**

- realizują / współrealizują poszczególne działania strategiczne,
- informują Koordynatora o stopniu realizacji działań oraz przekazują dane do monitoringu i sprawozdawczości,
- wspólnie z Koordynatorem *Strategii* oceniają postępy w realizacji strategii i wdrażanie 7 zasad Kanonu Konsultacji Społecznych (ocena jakościowa na podstawie sprawozdań/raportów z prowadzonych konsultacji społecznych w danym roku),
- wnioskuje o zmiany w *Strategii*.

Podstawowym celem systemu monitorowania *Strategii* jest weryfikacja skuteczności i efektywności działań, określonych w ramach celów i kierunków działań ujętych w dokumencie. Monitoring pozwoli sprawdzić, czy *Strategia* jest wdrażana zgodnie z planem, a osiągnięte rezultaty odpowiadają założeniom.

Razem zmieniamy Przemysław

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa:	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Wartość docelowa: 2030 r./ Oczekiwana tendencja	Źródło weryfikacji
1.	Liczba uczestników wydarzeń związanych z rozwijaniem kompetencji debatowania i publicznych wystąpień adresowanych do młodzieży (narastająco)	0	20	40	60	80	100	120	140	CAS Przemysław
2.	Liczba kandydatów/kandydatek do objęcia mandatu w Radzie Seniorów	15	-	-	-	25	-	-	wzrost	Pełnomocnik prezydenta ds. organizacji pozarządowych
3.	Liczba kandydatek do objęcia mandatu w Radzie Kobiet	-	20	-	-	25	-	-	wzrost	Pełnomocnik prezydenta ds. organizacji pozarządowych
4.	Liczba kandydatów/kandydatek do objęcia mandatu w Radzie Pożytku Publicznego	17	-	-	25	-	-	-	wzrost	Pełnomocnik prezydenta ds. organizacji pozarządowych
5.	Liczba utworzonych miejskich stron www poświęconych tematyce partycypacji społecznej	-	-	1	1	1	1	1	1	Urząd Miejski w Przemysławu – administrator strony www

6.	Średnia ocena działań Miasta Przemysław związanych z włączeniem mieszkańców w procesy decyzyjne (skala 1-5)	3,21	-	-	↗	-	-	-	wzrost	Pełnomocnik prezydenta ds. organizacji pozarządowych – kwestionariusz ankiety
7.	Stosunek środków budżetowych przeznaczonych na realizację Roczego Planu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi w stosunku do wartości budżetu ogółem [%]	1%	↗	↗	↗	↗	↗	↗	wzrost	Sprawozdanie z wykonania budżetu miasta
8.	Odsetek procesów konsultacyjnych uwzględniających potrzeby osób o szczególnych potrzebach w danym roku (dostosowane narzędzia, materiały, promocja, pomieszczenia itp.)	-	↗	↗	↗	↗	↗	↗	100%	Raporty z przeprowadzonych procesów konsultacyjnych w danym roku
9.	Frekwencja w głosowaniu nad budżetem obywatelskim w danym roku (we wszystkich trzech kategoriach)	38 tys.	↗	↗	↗	↗	↗	↗	wzrost	Sprawozdanie z głosowania nad budżetem obywatelskim
10.	Liczba projektodawców zgłaszających pomysły do Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego	-	-	5	↗	↗	↗	↗	wzrost	Sprawozdanie z głosowania nad młodzieżowym budżetem obywatelskim

11.	Liczba odwiedzin platformy Smart City	10 tys.	↗	↗	↗	↗	↗	↗	wzrost	Administrator platformy
12.	Liczba technik konsultacji wykorzystanych w procesach konsultacyjnych wykraczających poza formy wskazane w Uchwale Nr 186/2010 Rady Miejskiej w Przemyslu z dnia 23 września 2010 r (spotkania z przedstawicielami organizacji pozarządowych, wyrażanie pisemnej opinii i składanie uwag na formularzu)	3	↗	↗	↗	↗	↗	↗	wzrost	Raporty z przeprowadzonych procesów konsultacyjnych w danym roku
13.	Liczba uczestników konsultacji społecznych biorących udział w jej bezpośrednich formach (spotkania, warsztaty, spacer, debaty itp.)	50	↗	↗	↗	↗	↗	↗	wzrost	Raporty z przeprowadzonych procesów konsultacyjnych w danym roku
14.	Opracowany systemu identyfikacji wizualnej dla procesów konsultacji i partycypacji w Przemyslu	-	-	1	-	-	-	-	1	Protokół odbioru